

บทความวิจัย

**การประเมินผลการนำนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ
ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา**

ศรัณย์ จันทร์แจ่ม*

วรรณชนก จันทชุม**

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการดำเนินงานการนำนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล และผู้สูงอายุ/ญาติ เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ตลอดจนข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ อย่างไรก็ตาม ยังคงพบปัญหาในเรื่องการเข้าถึงผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาสหรือยากจนอย่างแท้จริง เนื่องจาก การจัดเก็บข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานของผู้สูงอายุยังไม่ครอบคลุมและไม่เป็นระบบ การตีความคุณสมบัติและกระบวนการในการคัดเลือกผู้มีสิทธิได้รับเงิน และจำนวนเงินเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับไม่เพียงพอต่อการยังชีพในปัจจุบัน

คำสำคัญ นโยบาย, เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบล

* นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ดร. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์) รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

RESEARCH

Evaluate The Performance of Managing The Elderly Welfare Policy By Khu Sub – district Administrative Organization, Chana District, Songkhla Province***Sran JanJam*******Wanchanok Chantachum*******Abstract**

The purpose of the present study is to evaluate the performance of managing the Elderly welfare policy by Khu Sub – district Administrative Organization, Chana District, Songkhla Province. Samples consisted of Administrative staffs of Khu Sub – district Administrative Organization, Khu Sub – district Administrative Organization council's members, staffs, and old people/their relatives. Fieldworks' data collection is conducted by deep interview, participant observation method and review of the related literature. The data were analyzed by content analysis.

The result of study found that the providing monthly allowance for seniors is processed under the standardize criteria. The senior people are satisfied the program. However, the problem in accessing to the real low-income senior is still found because basic structure information collection by the government organization is not cover the remote area. The qualification interpret and process to select the candidates to grant the monthly allowance are not systematic. Amount of the monthly allowance offered to senior are insufficient for the present living cost.

Keyword: Policy, Elderly Welfare, Sub– district Administrative Organization

* Student Master, Political Sciences, Department of Local Government , Khonkaen University.

** Assoc. Prof. Ph.D. (Behavioral Science Research) Lecturer, Department of Nursing, Faculty of Nursing, Khonkaen University.

บทนำ

การสงเคราะห์ผู้สูงอายุของประเทศไทยตามแนวทางขององค์การสหประชาชาติเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2535 ที่นายกรัฐมนตรีได้ออกเยี่ยมเยียนประชาชนตามท้องถิ่นต่าง ๆ พบว่ามีผู้สูงอายุจำนวนมากที่ยากจน ลำบาก ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้โดยเห็นชอบให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการโครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนเพื่อจัดสรรงบประมาณ หนึ่งหมื่นบาทต่อคนละ 300 บาท และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้เพิ่มเบี้ยยังชีพเป็นเดือนละ 300 บาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 รัฐบาลได้บรรจุให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นภารกิจที่ต้องถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้ชื่อว่า “โครงการถ่ายโอนภารกิจเกี่ยวกับการให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ” โดยการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบกรมประชาสงเคราะห์ ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. 2543 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 สำนักงบประมาณได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการบริหารงบประมาณ โครงการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุคือ กรมประชาสงเคราะห์ (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป.) จะขออนุมัติเงินประจำงวดไปยังสำนักงานงบประมาณเพื่อโอนเงินงบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทั้งหมดเงินอุดหนุนทั่วไป ไปยังสำนักงานคลังจังหวัดทั่วประเทศ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2549 ได้ปรับเพิ่มเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุจากเดิม 300 บาท เป็น 500 บาท จนกระทั่งรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก็ได้ดำเนินการตามนโยบายโดยได้ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพตามระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552 และจนกระทั่งในรัฐบาลปัจจุบันคณะรัฐมนตรี มีมติจัดให้มีเบี้ยยังชีพรายเดือนให้กับผู้สูงอายุแบบขั้นบันได เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยผู้ที่มีอายุ 60 - 69 ปี จะได้รับเงิน 600 บาท ผู้ที่มีอายุ 70 - 79 ปี จะได้รับ 700 บาท ผู้ที่มีอายุ 80 - 89 ปี จะได้รับ 800 บาท ขณะที่ผู้ที่มีอายุ 90 ปีขึ้นไป จะได้รับ 1,000 บาทต่อเดือน และได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2554 คาดว่าจะใช้งบประมาณในการใช้กับภารกิจนี้จำนวนทั้งสิ้น 52,228 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 16,219 ล้านบาท

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก และในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งต้องประสบปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง ปัญหาในการนำนโยบายจ่ายเบี้ยยังชีพไปปฏิบัติที่พบได้ คือ ขาดการบูรณาการของงานและความไม่ต่อเนื่อง งานสวัสดิการผู้สูงอายุดำเนินงานแยกส่วนระหว่างงานด้านสุขภาพกับงานด้านสังคม มีความไม่ชัดเจนในแนวคิดและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ รัฐบาลอุดหนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล่าช้า ไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้สูงอายุ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ผู้สูงอายุขาดการรับรู้และความเข้าใจในสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 การจัดการที่ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วม ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือ และปัญหาสำคัญของสวัสดิการเบี้ยยังชีพคือ เมื่อผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลให้ความช่วยเหลือได้ไม่ทั่วถึง (นาริรัตน์ จิตมนตรีและสาวตรี ทยานศิลป์, ม.ป.ป.) องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยะนะ จังหวัดสงขลา เป็นหน่วยงานหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชน อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในพื้นที่ และตระหนักในหน้าที่ที่จะพัฒนาตำบลให้มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส และได้มีนโยบายการจ่ายเบี้ยยังชีพ

ผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ซึ่งการนำนโยบายการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติของท้องถิ่นนั้นยังไม่มีผลงานทางวิชาการที่สามารถอ้างอิงได้ เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นข้อสังเกตในการนำไปประกอบการตัดสินใจสำหรับผู้บริหาร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการสื่อความหมายของนโยบายไปสู่ผู้ปฏิบัติ การดำเนินงานไม่เป็นตามมาตรฐานการจ่ายเบี้ยยังชีพ การโอนเงินงบประมาณล่าช้า ทำให้ต้องยืมเงินสะสมทดรองจ่ายไปก่อนและขอรับการจัดสรรงบประมาณฯ เพิ่มเติมจากจังหวัดในภายหลัง การให้บริการของผู้สูงอายุยังไม่ทั่วถึง ปัญหาขาดแคลนบุคลากร และปัญหาการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มักจะพบบ่อยครั้ง อาทิเช่น ไม่มีผู้มารับเงินแทน บ้านอยู่ห่างไกล ปัญหาความเลอะเลือนของผู้สูงอายุซึ่งรภาพไปตามวัย ได้รับแล้วแต่บอกว่าไม่ได้รับ หรือบอกว่าได้รับไม่เต็มจำนวน ในบางรายมอบหมายให้ลูกหลานมารับแทน แต่ลูกหลานไม่ให้นำไปใช้จ่ายส่วนตัว เป็นต้น

การประเมินการดำเนินงานการนำนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลคู อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา จึงมีความจำเป็นที่ที่ศึกษาเพื่อจะได้ทราบว่ามีการดำเนินงานตามมาตรฐานการจ่ายเบี้ยยังชีพหรือไม่ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความพึงพอใจในบริการ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุมากน้อยเพียงใด ให้ความเป็นธรรมและโอกาสการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุอย่างเสมอภาคหรือไม่ ตลอดจนความครอบคลุมของบริการ การมีส่วนร่วมในบริการของผู้สูงอายุ และมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลคู อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของบริการ เป็นแนวทางในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น และเพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุให้ครอบคลุมและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินการดำเนินงานการนำนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลคู อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคู จำนวน 7 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคู จำนวน 18 คน พนักงานส่วนตำบลจำนวน 8 คน และผู้สูงอายุ/ญาติ จำนวน 27 คน รวมทั้งหมด 60 คน โดยการศึกษาประเมินการดำเนินงานการนำนโยบายกระบวนการนำนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ นั้นสังเคราะห์เป็นภาพรวมและจัดทำ ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) สำหรับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบลและผู้สูงอายุ/ญาติ จะทำการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยใช้การสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

นี้ ผู้ศึกษาจะปล่อยให้บรรยากาศของการสัมภาษณ์เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตอง ไม่เคร่งครัดในเรื่องขั้นตอนและลำดับของคำถาม เพื่อจะเกิดความเป็นกันเอง และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถาม และผู้ตอบ โดยที่ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นหัวข้อที่จะทำการศึกษาไว้อย่างกว้าง ๆ และมีลักษณะเป็นคำถามแบบเปิด เพื่อให้ผู้ที่ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ และใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เช่น ระเบียบกฎเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติและวิธีการเบิกจ่ายเงิน บัญชีรายชื่อผู้สูงอายุที่ได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ บทวิเคราะห์ของหนังสือพิมพ์ เอกสารรายงาน และงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และบันทึกข้อมูลตามคำบอกเล่าของผู้ถูกสัมภาษณ์ โดยใช้สถานที่ทำการของผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นสถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีเหตุผลและอิงกรอบแนวคิดทฤษฎีมาบันทึกสรุปและทำการจัดหมวดหมู่ หาคำตอบตามเนื้อหาของการศึกษา ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ในการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพให้ผู้สูงอายุได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ โดยสำนักงานปลัดผู้รับผิดชอบงานสวัสดิการผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักคือ นักพัฒนาชุมชนและบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย โดยมีกระบวนการดำเนินงานในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุอย่างชัดเจน

2. การประเมินผลการนำนโยบายจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มามาตรฐานการให้บริการตามแนวทางการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามจำนวนเงินที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 กำหนดไว้ ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในการดำเนินงานและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกขั้นตอน จำนวนเงินที่ได้รับตรงตามที่ระเบียบกำหนด ทั้งนี้มีการอำนวยความสะดวก/การจ่ายเงินครบถ้วนและตรงเวลา เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สูงอายุ และทั้งผู้สูงอายุและญาติ ยังมีความมั่นใจการบริหารงานของคณะผู้บริหารตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุได้ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะยากจน ผู้สูงอายุที่ไร้ลูกหลานคอยดูแล เงินส่วนนี้จึงจำเป็นในการดำรงชีพถึงแม้ว่าจะเป็นเงินเพียงเล็กน้อย มีความครอบคลุมของบริการโดยสำนักงานมีการชี้แจงประชาสัมพันธ์ถึงแนวทางการดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุครอบคลุมถึงทุกหมู่บ้านในตำบลคู โดยผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีการ

ประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย แผ่นพับ และผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน ให้ความเป็นธรรมและโอกาสการเข้าถึงบริการของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการรับบริการ ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการในวันสำคัญเช่นวันกตัญญู วันลอยกระทง วันสำคัญต่าง ๆ ทางศาสนา งานกีฬา จัดให้มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในรูปของกลุ่ม ชมรมหรือสมาคมผู้สูงอายุ ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการส่วนมากผู้สูงอายุให้ความร่วมมือในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ทั้งในด้านการวางแผน สนับสนุน และการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ และก่อให้เกิดความความยั่งยืนของบริการ

3. ปัญหาและอุปสรรคจากการนำนโยบายจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ สรุปได้ว่า ปัญหาจำนวนเบี้ยยังชีพที่จัดสรรให้ตามระเบียบไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ปัญหาจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอเหมาะสมกับภาระงาน และปัญหาในกรณีที่ได้รับเงินสดไม่มีผู้มารับเงินแทน บ้านอยู่ห่างไกล ปัญหาความเลอะเลือนของผู้สูงอายุ ได้รับแล้วแต่บอกว่าไม่ได้รับหรือบอกว่าได้รับไม่เต็มจำนวน ในบางรายมอบหมายให้ลูกหลานมารับแทน แต่ลูกหลานไม่ให้กลับเอาไปใช้จ่ายส่วนตัว ปัญหาไม่มีข้อมูลพื้นฐานด้านผู้สูงอายุ ที่จัดเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบและไม่สามารถรู้จำนวนที่แท้จริง ขาดโครงสร้างผู้สูงอายุของชุมชนท้องถิ่น ของผู้สูงอายุ ทั้งที่พึ่งตนเองได้และพึ่งตนเองไม่ได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาประเมินการดำเนินงานการนำนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนะบือ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

สภาพการดำเนินงานการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ ได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ โดยสำนักงานปลัดผู้รับผิดชอบงานสวัสดิการผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผ่านเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักคือนักพัฒนาชุมชนและบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งได้ดำเนินการครอบคลุมหลักเกณฑ์ และเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก 1) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีงบประมาณที่เพียงพอต่อการดำเนินการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ 2) การรับฟังความคิดเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นประจำ ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อีกทั้งตำบลคูมีลักษณะทางภูมิศาสตร์หรือพื้นที่เป็นชนบทซึ่งชาวบ้านจะรู้จักและมีความสนิทสนมกันเป็นอย่างดี ทำให้เจ้าหน้าที่ สมาชิกสภาและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถติดต่อหรือแจ้งข่าวสารให้ผู้สูงอายุโดยตรง ตลอดจนมีการลงพื้นที่พบปะประชาชนในท้องถิ่นอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นประเด็นนี้ค่อนข้างสอดคล้องกับกับงานวิจัยของรวิภา หอมเศรษฐี (2541) ที่ว่าการประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากขึ้น 3) การสนับสนุนของฝ่ายบริหาร ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีนโยบายที่สนับสนุนการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ 4) ระบบติดตามและประเมินผลขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพมีความถูกต้องและเหมาะสม 5) มาตรฐานในการดำเนินงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีแบบแผนในการดำเนินงาน 6) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ความไม่แน่นอนทางการเมืองทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าและสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุได้รับความเดือดร้อน 7) บุคลากร ต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพและเพียงพอต่อการรับผิดชอบด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงาน ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสม 8) วัตถุประสงค์ของนโยบาย ที่มีความชัดเจนทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง 9) รูปแบบการประชาสัมพันธ์ของ

องค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลรู้จักและมีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างดี ทำให้การประชาสัมพันธ์ทำได้ง่าย (ข้อ 10) โครงสร้างขององค์กรที่มีขนาดเล็กทำให้สามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การเบิกจ่ายงบประมาณไม่ล่าช้า และ 11) การให้ความร่วมมือของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน/ผู้ใหญ่บ้านต่อนโยบายการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนลินี โละชิงชัยฤทธิ์ (2549) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา เทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาพบว่า ผลการดำเนินงานเทศบาลนครเชียงใหม่สามารถจ่ายเงินเบี้ยยังชีพได้ตรงตามกำหนดเวลา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนคร พันธุ์สวัสดิ์ (2544) ได้การวิเคราะห์ผลการนำนโยบายการปรับโครงสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นไปปฏิบัติ : กรณีการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลของสุขาภิบาล ในจังหวัดศรีสะเกษ” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการนำนโยบายการปรับโครงสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นไปปฏิบัติ ได้แก่ โครงสร้างของหน่วยงาน อำนาจและอิสระการตัดสินใจความเพียงพอของทรัพยากร และความร่วมมือหรือสนับสนุนจากกลุ่มต่างๆ ส่วนปัญหา

และในการประเมินผลการนำนโยบายจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติ การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจะยึดถือกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อใช้ในการจัดทำแผนงานหรือวางแผนทางกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน และดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลที่มุ่งสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเน้นบทบาทของสถาบันทางสังคม ชุมชน และเป็นเครือข่ายในการคุ้มครองทางสังคมและการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ จึงส่งผลให้การดำเนินงานการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสิ่งที่พึงพอใจของผู้สูงอายุและญาติ โดยพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานคือ ปัญหาจำนวนเบี้ยยังชีพที่จัดสรรให้ตามระเบียบไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ เพราะการดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพนั้นเป็นการแบ่งเบาภาระและช่วยเหลือการดำรงชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ก็ยังไม่เพียงพอต่อการยังชีพได้อย่างพอเพียงกับความต้องการของผู้สูงอายุ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันที่ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น สินค้าต่าง ๆ ก็มีราคาแพง ทำให้เงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุเดือนละ 500 บาท ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายประจำแต่ละเดือนของผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยปัญหาเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเขียนโดยวราวุธ สุวรรณระดาและอาภาพรธณ คำศิริพิทักษ์ (อ้างถึงใน เอื้อมพร สิงหาญจน์, ม.ป.ป.) จากการทำงานของอบต. ในหลายพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นว่า อบต. ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน 500 บาทนั้นไม่เพียงพอต่อการยังชีพในปัจจุบัน หากรัฐบาลจะดำเนินโครงการนี้จะต้องเพิ่มเบี้ยยังชีพเป็น 1,000 บาทต่อคนต่อเดือน สอดคล้องกับงานวิจัยของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547) ที่ว่า เงินสงเคราะห์ที่ผู้สูงอายุได้รับรายเดือนไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ซึ่งผลดังกล่าวมีประเด็นในลักษณะใกล้เคียงกับงานวิจัยของระพีพรธณ คำหอมและคณะ(2542) ที่ว่าบริการที่รัฐดำเนินการอยู่ยังไม่เพียงพอ หลายบริการของรัฐไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึงและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ ปัญหาจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอเหมาะสมกับภาระงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยวัฒน์ มัจฉาธิคุณ (2543) ได้ศึกษาการประเมินผลนโยบายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจของบุคลากร และปัญหาในกรณีที่ได้รับเงินสดไม่มีผู้มารับเงินแทนฯ จึงสรุปได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินงานในการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามกรอบอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 66 ที่กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และมาตรา 67

องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และ ผู้พิการ เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ที่กำหนด

สรุป

ผลจากการศึกษาการประเมินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไปปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล รัฐบาล ควรทบทวนและเร่งดำเนินนโยบายเพิ่มรายได้และการออม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเอ็มพร ลิงหากญจน์ (ม.ป.ป.) ได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขด้วยการตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ หรือกองทุนชราภาพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้สูงอายุ อย่างยั่งยืน เร่งผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติโดยเร็ว เพราะกองทุนนี้จะช่วยดูแลผู้สูงอายุที่ขาด รายได้ในอีก 20-30 ปีข้างหน้า คาดกันว่าจะมีจำนวนมากกว่า 25 ล้านคนได้โดยไม่เป็นภาระงบประมาณแผ่นดิน ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีสุขแม้ไม่มีลูกหลานดูแล เนื่องจากว่าการให้เงินเบี้ยยังชีพเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและมั่นคงได้ ดังนั้นรัฐบาลต้องจัดสรรสวัสดิการรูปแบบอื่นให้ผู้สูงอายุ อาทิ ส่งเสริมหรือสงวนอาชีพให้ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะงานด้านหัตถกรรม เช่น งานจักสาน งานทอ รวมทั้งงาน หัตถกรรมอื่น ๆ พร้อมทั้งหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่ได้การประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ออกมาตรการจูงใจให้ ผู้ประกอบการหรือนายจ้างในท้องถิ่น จ้างงานผู้สูงอายุ หรือหางานให้ผู้สูงอายุทำที่บ้าน แจกอาหารเสริมและตรวจ สุขภาพให้ผู้สูงอายุเป็นประจำ ทั้งนี้เพราะว่ามีผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากที่มีปัญหาด้านสุขภาพและต้องการอาหารเสริม หาอุปกรณ์สำหรับอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพหรือการทำงานให้ผู้สูงอายุ เช่น แวนสายตา เครื่องช่วยฟัง ฟัน เทียม ผ้าอ้อมสำหรับผู้สูงอายุ สนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ เช่น การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมนันทนาการ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละคน ทั้งนี้เพราะว่าผู้สูงอายุบางคนยังมีศักยภาพในการทำงานและการช่วยเหลือตนเอง และไม่ได้ต้องการความช่วยเหลือใน รูปของการให้เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ อีกปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ปัญหาผู้สูงอายุ (สถาบันวิधिใหม่ท้องถิ่น, ม.ป.ป.) คือ การสนับสนุนของคณะผู้บริหารในการตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนหรือขาดผู้ดูแลอุปการะ และคนพิการให้มีเงินช่วยเหลือสำหรับการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีพช่วยทำให้การดำเนินการในเรื่องนี้ประสบ ความสำเร็จและตรงกับความต้องการของประชาชน และความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งสมาชิกสภาเทศบาล และผู้ปฏิบัติงานในการเข้าเยี่ยมและพบปะผู้สูงอายุและคนพิการอย่างสม่ำเสมอทำให้ผู้สูงอายุและคนพิการได้รับการ เอาใจใส่อย่างจริงจัง และส่งผลให้การดำเนินโครงการนี้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาเพื่อนำผลการศึกษาไปการดำเนินงานการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไป ปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอนะบือ จังหวัดสงขลา ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เจ้าหน้าที่ควรได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานสวัสดิการ ผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เพิ่มมากขึ้น และมีความต่อเนื่อง ในการพัฒนางานสวัสดิการผู้สูงอายุ

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดให้มีแผนการพัฒนาชุมชน เช่น การจัดอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

1.3 เนื่องจากว่าการให้เงินเบี้ยยังชีพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและมั่นคงได้ ดังนั้นรัฐบาลต้องจัดสรรสวัสดิการรูปแบบอื่นให้ผู้สูงอายุ อาทิ ส่งเสริมหรือสงวนอาชีพให้ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะงานด้านหัตถกรรม เช่น งานจักสาน งานทอ รวมทั้งงานหัตถกรรมอื่น ๆ พร้อมทั้งหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่ได้การประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ออกมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการหรือนายจ้างในท้องถิ่น จ้างงานผู้สูงอายุ หรือหางานให้ผู้สูงอายุทำที่บ้าน แจกอาหารเสริมและตรวจสุขภาพให้ผู้สูงอายุเป็นประจำ ทั้งนี้เพราะว่ามีผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากที่มีปัญหาด้านสุขภาพและต้องการอาหารเสริม หาอุปกรณ์สำหรับอำนวยความสะดวกในการดำรงชีพหรือการทำงานให้ผู้สูงอายุ เช่น แวนสายตา เครื่องช่วยฟัง ฟันเทียม ผ้าอ้อมสำหรับผู้สูงอายุ สนับสนุนการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุ เช่น การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมนันทนาการ ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละคน ทั้งนี้เพราะว่าผู้สูงอายุบางคนยังมีศักยภาพในการทำงานและการช่วยเหลือตนเอง และไม่ได้ต้องการความช่วยเหลือในรูปของการให้เงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

1.4 รัฐบาลควรทบทวนและเร่งดำเนินนโยบายเพิ่มรายได้และการออม ด้วยการตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ หรือกองทุนชราภาพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน เร่งผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติโดยเร็ว เพราะกองทุนนี้จะช่วยดูแลผู้สูงอายุที่ขาดรายได้ในอีก 20-30 ปีข้างหน้า ที่คาดกันว่าจะมีจำนวนมากกว่า 25 ล้านคน ได้โดยไม่เป็นภาระงบประมาณแผ่นดิน ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีสุขแม้ไม่มีลูกหลานดูแล

2. ข้อเสนอแนะเชิงกระบวนการ

ควรมีการวางแผนงานกระบวนการต่าง ๆ เกี่ยวกับการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ให้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนด และควรมีการลดขั้นตอนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุและญาติมากขึ้น นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลควรพิจารณาประมาณและวางแผนแก้ไข ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อเตรียมไว้สำหรับการช่วยเหลือประชาชนในด้านต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาได้ทันทีโดยไม่เกิดปัญหาการขาดงบประมาณกรณีฉุกเฉิน โดยมีการวางนโยบายเพื่อรองรับปัญหาที่คาดคะเนว่าจะเกิดขึ้นในพื้นที่

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

3.1 ควรศึกษา หาแนวทางการจ่ายเงินเพื่อการยังชีพ และการช่วยเหลือทางสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับความต้องการและการพัฒนาผู้สูงอายุ

3.2 ควรเลือกศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ชัดเจน และง่ายแก่การเข้าใจของผู้ให้ข้อมูล

บรรณานุกรม

- กระทรวงมหาดไทย. ม.ป.ป. **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). **โครงการการประเมินผลการจ่ายเงิน สงเคราะห์เพื่อการยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก จำกัด.
- ชัยวัฒน์ มัจฉาธิคุณ. 2543. **การประเมินผลนโยบายกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดเชียงใหม่**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นคร พันธุ์สวัสดิ์. 2544. **การวิเคราะห์ผลการนำนโยบายการปรับโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ: กรณีการเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลของสุขาภิบาล ในจังหวัดศรีสะเกษ**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นาริรัตน์ จิตรมนตรี วิไลวรรณ ทองเจริญ และ สาวิตรี ทยานศิลป์. ม.ป.ป. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ตัวแบบ การดูแลผู้สูงอายุที่ดีของครอบครัวและชุมชนเขตเมืองและกรุงเทพมหานคร**. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- ระพีพรรณ คำหอม และคณะ. 2542. **การประเมินโครงการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย**. นนทบุรี: สถาบันวิจัยพัฒนาระบบสาธารณสุข.
- รวิภา หอมเศรษฐี. 2541. **ประสิทธิผลของการนำนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย**. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยใหม่ท้องถิ่น. ม.ป.ป. **การสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการเทศบาลเมืองท่าโขลง จังหวัด ปทุมธานี**. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอี่ยมพร สิงห์กาญจน์. ม.ป.ป. **เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุไม่ถึงฝั่ง**. สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.